

**Асоціація
психологів вищої
школи України**

**Психологічні служби
закладів вищої
освіти**

**21 квітня
2022 р.**

**Всеукраїнський
круглий стіл**

**ВИКЛИКИ СЬОГОДЕННЯ
ДЛЯ ПСИХОЛОГІЧНОЇ
СЛУЖБИ ЗВО У ВОЄННИЙ
ЧАС**

УДК 159.9 «364»(477)

В-43

В-43 Виклики сьогодення для психологічної служби ЗВО у воєнний час: матер. Всеукр. засідання круглого столу (22 квітня 2022 р.). Дніпро: ВВПЗ «Дніпровський гуманітарний університет», 2022. 78 с.

Збірник матеріалів засідання круглого столу містить матеріали Всеукраїнського засідання круглого столу «Виклики сьогодення для психологічної служби ЗВО у воєнний час» (21.04.2022), який проведений з нагоди Всеукраїнського дня психологів. Організатором заходу є Громадська організація «Асоціація психологів вищої школи України» та психологічні служби закладів вищої освіти. У роботі заходу взяли участь представники закладів вищої освіти, наукових установ, недержавних установ України та ін.

Матеріали Всеукраїнського круглого столу надруковані в авторській редакції.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Вікторія КОРСУНСЬКА; старший викладач кафедри психології Вищого навального приватного закладу «Дніпровський гуманітарний університет»

Людмила ОПАНАСЕНКО; канд. психол. наук, начальник Навчально-наукового центру соціально-психологічної підтримки, професійного розвитку та сприяння працевлаштуванню, в. о. завідувача кафедри прикладної психології Чорноморського національного університету імені Петра Могили,

Ірина ПЛАКСІЄНКО; кандидат хімічних наук, керівник Психологічної служби Полтавського державного аграрного університету

Олена БОЙКО; старший викладач кафедри психології та педагогіки, практичний психолог Центру соціальної адаптації та психологічної допомоги Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана

(Вищий навчальний приватний заклад «Дніпровський гуманітарний університет»)

© ВВПЗ ДГУ, 2022

© Автори, 2022

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	3
БОЙЧУК Олена КПТ-інструменти практичного психолога у кризовому втручанні та опрацюванні наслідків війни (Метод СЕТА)	4
БУЙ Дарія Тематичні психологічні заняття для студентів як засіб формування готовності до самодопомоги	7
ВАРАКУТА Марина Подолання страхів і розвиток емоційної стабільності у здобувачів вищої освіти в умовах воєнних дій	11
ДЕРКАЧ Анна Особливості роботи ресурсних груп підтримки студентів у воєнний час	15
ДРОЗД Олена Цілительський зміст аналітичної психології Карла Юнга	18
ЗАЙКОВСЬКИЙ В'ячеслав Сутність соціального інтелекту.....	20
КОЛІСНИК Людмила, КУРАГІНА Євгенія Модель забезпечення стабільності якісної роботи психологічної служби ЗВО в умовах війни ...	28
КОРСУНСЬКА Вікторія Історичний погляд на психологічні особливості особистості як підґрунтя прояву насильницької дій	32
КУРІННА Ірина Резильєнтність як компенсаторні можливості внаслідок пережитих екстремальних ситуацій	37
ЛАЗАРЕНКО Вікторія Як адаптуватися до нової академічної реальності в умовах війни	41
ЛОГВИСЬ Ольга Дослідження психоемоційного стану українців в умовах воєнних дій	44
МОСКАЛЬОВА Алла Дослідження труднощів які виникають у освітян в умовах війни	50
НАДВИНИЧНА Тетяна Пошук ресурсів у кризовій ситуації	55
ОПАНАСЕНКО Людмила Особливості функціонування груп психологічної підтримки для студентів і співробітників університету в умовах війни	60
ПЛАКСІЄНКО Ірина, ОВСІЄНКО Юлія Особливості психологічної допомоги та соціальної роботи психологічної служби в умовах війни	65
РЕЗОЛЮЦІЯ Всеукраїнського круглого столу «Виклики сьогодення для психологічної служби ЗВО у воєнний час»	70
ФОТОГАЛЕРЕЯ	75

ПЕРЕДМОВА

В умовах сьогодення психологічні служби, у тому числі у сфері освіти, здійснюють особливо важливу місію, виступаючи опорою для широкого кола людей, які потребують адресних психологічних послуг. Психологічні служби закладів вищої освіти не є винятком: вони активно залучені у роботі з професорсько-викладацьким складом, студентством, співробітниками та надають актуальну психологічну допомогу у формі індивідуальних і групових психологічних консультацій, груп психологічної підтримки, тематичних тренінгових занять, вебінарів, майстер-класів, Телеграм-каналів, прямих ефірів і Інстаграм, інформаційних постів для спільноти у Фейсбук тощо. За декілька місяців війни члени Асоціації психологів вищої школи України накопичили безцінний досвід ефективної роботи з широким колом питань, зумовлених війною і невизначеністю, готові презентувати власні напрацювання, обговорити проблемні питання та визначити перспективні кроки для подальшої консолідації зусиль. З метою обміну досвідом і напрацюваннями 21 квітня 2022 року було проведено Всеукраїнський стіл «Виклики сьогодення для психологічної служби ЗВО у воєнний час». Матеріали заходу представлені у даному виданні.

Попри небезпечні умови життя та роботи, принагідно вітаємо усіх працівників психологічної служби та центрів психологічної підтримки з Всеукраїнським днем психолога, зичимо професійного розвитку, наснаги, особистого і професійного щастя та миру в Україні!

І на завершenni ми висловимо побажання Альберта Ейнштейна «Прагніть не до успіху, а до цінностей, які він дає».

**Вікторія КОРСУНСЬКА,
Людмила ОПАНАСЕНКО**

з техніками та прийомами стабілізації. Ведучий занять, дбаючи про інших, має обов'язково подбати про себе та свій психоемоційний стан, адже принести користь він може тільки тоді, коли сам перебуває «в ресурсі».

ПЛАКСІЄНКО Ірина,
керівниця психологічної служби, доктор філософії, доцент,
ОВСІЄНКО Юлія,
соціальний педагог психологічної служби, к.пед.н., доцент
Полтавського державного аграрного університету

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Відповідно до «Положення про психологічну службу у системі освіти України» (Наказ МОН України № 509 від 22.05. 2018 р.). наріжним завданням психологічної служби закладів освіти є збереження та зміцнення психічного і соціального здоров'я, сприяння особистісному, інтелектуальному і соціальному розвитку здобувачів освіти на основі застосування ефективних психолого-педагогічних методів та технологій, тобто містить як саме психологічний, так і соціальний аспекти [1]. Тому найбільш ефективною моделлю психологічної служби вишів є та, коли до її складу входять як практичні психологи, так і соціальні педагоги. Це особливо важливо для закладів вищої школи, в яких не ведеться фахова підготовка здобувачів зі спеціальності «психологія», тобто немає достатньої наукової бази та фахівців з практичної психології, тоді для забезпечення соціальної роботи можна долучати фахівців з педагогіки та соціальної роботи.

У Полтавському державному аграрному університеті накопичено великий досвід з організації спільної роботи практичних психологів та соціальних педагогів у межах психологічної служби з урахуванням їх спільних та індивідуальних завдань і відмінностей в методах та інструментарії психологічної та соціальної роботи. Соціальні педагоги завдяки більшому залученню у навчально-виховний процес виконують широке коло посередницьких функцій між психологічною службою та різними

структурними підрозділами ЗВО: підрозділом з організації виховної та іміджевої діяльності, деканатами, «Школою куратора», кураторами студентських груп, педагогічним колективом, студентським самоврядуванням. Соціальні педагоги активно долучаються до організаційно-виховної, профілактичної та просвітницької роботи: лекторію «Школи куратора», патронажу студентів пільгових категорій та студентів з обмеженими освітніми потребами, проведення кураторських годин та різних педагогічних заходів з підвищення психологічної культури учасників освітнього процесу, вивчення та аналіз соціальних умов розвитку здобувачів освіти, мікроколективу [2].

Це дозволяє практичним психологам зосередитись на своїй унікальній професійній ніші, направляючи свій професійний ресурс на розвиток саме психологічної практики: психологічної діагностики, супроводу психологічної адаптації першокурсників до умов освітнього процесу; індивідуальної кропіткої роботи з дезадаптованими студентами, індивідуального консультування усіх учасників освітнього процесу, реалізації розвивальних та корекційних програм [3].

Наразі під час воєнних дій на території нашої країни, коли важливе місце як ніколи раніше займає соціально-педагогічна робота психологічної служби, цей досвід дуже знадобився. Професійна діяльність як психологів, так і соціальних педагогів вкрай затребувана як студентами, так і співробітниками вишів.

Особливої ж уваги психологічної служби зараз потребують дві категорії осіб: по перше, це викладачі та студенти-волонтери, які самовіддано щоденно працюють з великим психологічним та фізичним перевантаженням. Завдання працівників психологічної служби, які також долучаючись до волонтерської роботи, допомагати волонтерам раціонально використовувати життєві ресурси та відновлювати свою працездатність. Для цього для них практичними психологами і соціальними педагогами проводяться групові заняття-бесіди під назвою «П'ять хвилин для себе», на яких надаються корисні поради щодо

аналізу свого емоційного та фізичного стану, вправи на саморегуляцію та резилієнсу.

Але найбільш уразливою групою, яка потребує постійного соціального захисту та пильної уваги психологічної служби є внутрішньо переміщені особи (ВПО), які проживають на території нашого університету. Полтава наразі є відносно безпечним містом для проживання, тому тільки в нашому університеті знайшли прихисток близько 500 сімей з Сумської, Донецької та Харківської областей, майже в кожній сім'ї є діти.

Психологічна служба долучається до всіх заходів з соціальної підтримки, які проводить керівництво університету для ВПО та ініціює власні, спрямовані на психологічний супровід та допомогу. Проводяться мастер-класи з «інтуїтивного малювання», виготовлення свічок із воску та формування Великоднього кошика, організовуються інтерактивні заходи із Обласним молодіжним центром «Війна... Життя триває!» та вистави лялькового театру; школярів залучено до навчання у ліцеї №6 «Лідер» Полтавської міської ради за онлайн формою; для цього працюють різні канали комунікації для ВПО, в тому для батьків створена вайбер-група «Наші діти».

Практичні психологи надають за необхідністю першу психологічну допомогу ВПО та проводять індивідуальні консультації, проводяться також тематичні бесіди та практичні заняття з наданням матеріалів для дієвої психологічної самодопомоги: як допомогти своїй дитині під час воєнних дій, правила поведіння у бомбосховищі, правила піклування про себе, наслідки травмуючих подій для нервової системи, робота з емоціями під час війни, методи подолання стресу та відновлення життєвого потенціалу. Провели з ВПО кілька практичних занять з засвоєння дихальних практик та оздоровлюючих практик цигун.

З самого початку воєнного конфлікту з нашої ініціативи у «Культурно-мистецькому корпусі» університету №5 для дітей ВПО (від 2-3 років до підліткового віку) організовано ігрові заняття, на яких менші діти граються з іграшками, малюють, ліплять, роблять колажі, старші – грають в бадмінтон,

шашки, шахи. Проводимо відповідно до вікових категорій дітей різноманітні рухові ігри, ігри з м'ячем, музикотерапію.

Ці заняття призвели до декількох позитивних наслідків:

в ході занять діти знаходять собі друзів, і оскільки гра це необхідна складова і ознака щасливого дитинства, діти внаслідок цих занять набагато швидше повертаються до урівноваженого емоційного стану;

самі батьки також знайомляться з працівниками психологічної служби, товаришують між собою, знаходять спільні справи та теми для обговорення, виходячи таким чином із стресового стану, стану ізольованості та тривожності;

такі заняття стали прекрасним майданчиком для тематичних бесід представників психологічної служби з дорослими, проведення практичних занять з самодопомоги;

ці заняття допомагають виявити ситуації, які потребують термінової допомоги психолога у вигляді індивідуального консультування дорослих або дорослих разом з дітьми, які пережили психотравмуючі події;

в результаті таких занять створився колектив ВПО, який активно допомагає нашим волонтерам у пакуванні гуманітарної допомоги, залучається до робіт на території університету. Педагоги з задоволенням допомагають нашим соціальним педагогам на заняттях з дітьми.

Наш університет має вигляд кампусу на території якого є вся необхідна внутрішня інфраструктура: мальовнича паркова зона, спортивні площадки, музеї, зала для тренувань, бібліотека. Це все прекрасний природний ресурс, який психологічна служба використовує для спільних прогулянок та занять з метою психологічного розвантаження у ситуації довготривалого стресу та невизначеності, в якому перебувають ВПО.

Впевнені, що така організація психологічної та соціально-педагогічної підтримки дозволяє нашій психологічній службі ефективно вирішувати покладені на неї завдання.

Список використаних джерел:

1. Положення про психологічну службу у системі освіти України. Наказ МОН України № 509 від 22.05.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0885-18#Text>.

2. Плаксієнко І. Л., Шупта І. М., Кочерга А. А. Окремі аспекти організації психологічного супроводу навчально-виховного процесу у вищій школі. Науковий вісник НУБіП України. Серія «Педагогіка. Психологія. Філософія». Київ: ВЦ НУБіП України. 2014. Вип.199. Ч.2. С.233–239.

3. Психологічна служба: підручник / В. Г. Панок (наук. ред.), А. Г. Обухівська, В. Д. Острова та ін. Київ: Ніка-Центр, 2016. 362 с.